

A pelikánmadár

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, az Óperenciás-tengeren innét, volt egyszer egy öreg király. Ennek a királynak az egyik szeme mindig sírt, a másik meg nevetett. Csodálkoztak a népek, hogy ugyan mért nem nevet a királynak mind a két szeme, hiszen olyan szépséges szép leánya van, amilyen nem volt több kerek e földön; mi búja, baja lehet, hiszen ahány valamirevaló királyfi volt a világon, mind megfordult az udvarában, epekedett a királykisasszonyért, válogathatott bennük. De csodálkozott ezen a királykisasszony is, s egyszer aztán megkérdezte az apját:

- Édesapám, mi az oka, hogy az egyik szeme mindig sír, s a másik meg nevet?

Mondotta a király:

- Sokan kérdezték ezt, édes leányom, de még senkinek meg nem mondtam, minek mondtam volna, úgyszólván tudom, hogy hiába mondanám.

- Ó, lelkem apám, mondja meg nekem, legalább segíték búsulni.

Addig kérte, s olyan szépen kérte, hogy megmondotta az öreg király:

- Azért sír az egyik szemem, mert volt nekem ifjúkoromban egy szépen zengő pelikánmadaram, ha annak az énekét hallottam, elfeledtem minden búmat, bajomat. Ezt a madarat valaki ellopta, s ámbátor bejártam utána az egész világot, meg nem találtam. Azóta sír az egyik szemem. A másik azért nevet, mert világjáró utamban sok szép leányt láttam, de hozzád hasonlatos szépet nem!

Azt mondta erre a királykisasszony:

- Bizony ha nem látott, édes apámuram, nem is megyek addig férjhez, míg a pelikánmadár elő nem kerül! Amelyik királyfi azt akarja, hogy a felesége legyek, induljon a pelikánmadár után, s anélkül ne is kerüljön a szemem elé.

Eleget mondta az öreg király, hogy ez hiábavaló kívánság, meg se próbálja, mert vénleány marad: a királykisasszony kihirdette ország-világ előtt, hogy annak lesz a felesége, aki a szépen zengő pelikánmadarat visszahozza. Bezzeg elindultak százan is, de elindulhattak ezren is, mert hírét-nyomát sem találták a pelikánmadárnak.

- Látod, lányom, látod - mondotta a király -, hiábavaló a kívánságod! Bizony mondom, hogy vénleány maradsz!

De beszélhetett neki, azt mondta a királykisasszony:

- Akár hiábavaló, akár nem, amit fogadtam, amellettt maradok.

De már erre az öreg királynak mind a két szeme sírni kezdett. Haj, miért is szólt a leányának a pelikánmadárról!

Hanem hogy szavamat s mondásomat össze ne zavarjam, volt a király udvarában egy kicsi nemes legény, s ez, hogy látta s hallotta, mi nagy szomorúság van a palotában, mit gondolt, mit nem, hamuba sült pogácsát süttetett a szakácsnéval, s azzal, azt sem mondta senkinek, hová, merre, csak elindult toronyirányába.

Kimegy a városból, megy, mendegél az úton egy darabig, aztán letér az útról, nekivág az erdőnek, s hát amint a szélire ér, elejibe áll egy öreg koldus, s kenyeret kér tőle isten nevében.

- Jó szívvel - mondta a kicsi nemes legény, s benyúlt a kebelébe, kivette onnan a hamuba sült pogácsát, s felét a koldusnak adta.

- No, te kicsi nemes legény - mondotta az öreg koldus -, adj hálát az istennek, hogy nem sajnáltad tőlem a pogácsát. Tudom én, mi útra indultál. Sok királyfi vágatott el itt aranyszőrű paripán, kértem is mindenkitől egy falást, de rám sem hallgattak, nagy büszkén továbbvágattak. No de vissza is jöttek szégyenszemre a pelikánmadár nélkül. Hát jótétel helyébe jót várj, fiam. Hallgass ide. Az a pelikánmadár túl van az Óperenciás-tengeren, s ha három ember életét összetennéd, még akkor sem érnél oda gyalogszerrel, de még lóval sem akármilyennel. Olyan ló kell oda, amelyik sárkánytejet szopott. Eredj keresztül ezen az erdőn, aztán menj tovább, még egy erdőn keresztül, annak a szélén lakik egy vén boszorkány, állj be hozzá szolgálatba. Három nap az esztendő, de még emberfia ki nem töltötte azt a három napot, mert két lovat kell őrizni, s az a két ló a boszorkány két leánya. Egyszer a föld alá, másszor a tenger alá bújik ez a két ló, de még a fellegekbe is, csak akkor kerülnek haza, mikor a három nap kitelt. Az ám, csakhogy akkor már jöhetnek, mert a vén boszorkány karóba húzatja a fejedet. No de ne búsulj te, fiam. Nesze, adok egy sípot. Ennek a sípnak három lyuka van. Ha az elsőt megfuvintod, előjő a szúnyogok királya; ha a másodikat, a halaké, ha a harmadikat, az egerek királya. Ezek előkerítik a lovakat, akárhova bújnak. Mikor az esztendő kitelik, a vén boszorkány kínál neked minden szépet, drágát, de te ne láss, ne hallj, akármit mutat, akármit beszél, csak kérd azt a csikót, amelyik a ganédombon kétölnyire el vagyon ásva, s amely félig el is vagyon rothadva. Ezt a csikót ásd ki, vedd a nyakad közé, s vigyed, meg se állj, míg a falu hídjához nem érsz, ott állj be a híd alá, mosd még jól a csikót. A többi a te dolgod.

Megköszöni a kicsi nemes legény a sípot s a jó tanácsot, elbúcsúzik az öregembertől. Mire esteledett, alkonyodott, keresztülment a két erdőn, ment egyenest a vén boszorkányhoz. Köszön illendőképpen, a boszorkány szívesen fogadja, leülteti.

- Mi jóban jársz, fiam?

- Szolgálatot keresek, öreganyám.

- Jól van, fiam, szerencsés órában jöttél. Nálam három nap az esztendő, s csak két lovat kell őrizned. De úgy őrizd, hogy ha elveszíted, karóba kerül a fejed.

- Nem bánom én, öreganyám, csak adja kezemre a lovakat!

- Hiszen csak várj - mormogott magában a vén boszorkány, majd megbánod!

Asztalhoz ültette a legényt, adott neki jó vacsorát, bort is elegendőt, de a borba álomitalt csepegtetett. Vacsora után kimentek az istállóba, ott a legénynek kezére adta a lovakat, de ugyancsak lelkére kötötte, hogy a selyemrétre menjen velük, s reggelre jöjjön haza.

A kicsi nemes legény hamarosan felkantározta a lovakat, az egyikre felült, s úgy ment ki a selyemrétre. Ott eleresztette, s leheveredett a puha selyemfűbe, el is aludt mindjárt. A nap a hasára sütött, akkor ébredt fel. Dörzsöli a szemét, néz erre, néz arra, mindenfelé, de nézhetett, híre-nyoma sem volt a lovaknak.

No ha nem, belefűjt a síp első lyukába, s hát abban a pillanatban ott termett a szúnyogok királya.

- Mit parancsolsz, édes gazdám?

- Azt, hogy keresd meg a lovaimat.

- Hiszen ha a levegőben vannak, ne félj, visszahozom!

Azzal a szúnyogok királya elrepült, összecsdítette mind, ami szúnyog volt a világon, s hát egy óra sem telt belé, leszáll a selyemrétre két griffmadár. A kicsi nemes legény a kantárral fejbe vágta a griffmadarakat, s azok abban a pillanatban lóvá változtak. Egyszeriben felkantározta őket, s hazavágtatott velük, hogy csak úgy szakadt a hab róluk.

Isolygott-pisolygott a vén boszorkány, amikor meglátta a legényt, dicsérte is erősen, étellel, itallal jól megtraktálta, de míg a legény evett, ivott, kiment az istállóba, s lapátnyéllal úgy megdöngölyözte a lovakat, hogy elterültek a hídláson.

Estig nem kellett a rétre menni, akkor megint jó vacsorát adott a vén boszorkány a legénynek, de most már annyi álomitalt csepegtetett a borába, hogy még ki sem ért a rétre, lefordult a ló hátáról, s reggelig aludt, mint a fekete föld. Bezzeg, hogy volt ló, nincs ló. De ezen nem búsult a legény, belefűjt a síp második lyukába, s csak ott termett előtte a halak királya.

Mondja a legény, hogy mi baj.

- Ne búsulj, ha az én országomba tévedtek, előkerítem - mondotta a halak királya.

S hát csakugyan egy óra sem telt belé, egy nagy csukát vetettek ki a selyemrétre. Ennek a csukának a hasát a halak királya felhasította, s ím, két aranyhalacska fordult ki belőle. Ezt a két aranyhalacskát meglegyintette a legény a kantárral, s lóvá változott mind a kettő.

Hazavágtat a legény, isolyog-pisolyog a boszorkány, dicséri, de úgy, hogy majd lesuvad a legény arcáról a bőr a nagy dicsérettől, hanem míg a legény délebedelt, kiment a boszorkány az istállóba, s addig verte a lovakat, míg a hídláson el nem nyúltak.

Harmadik este több álomitalt vegyített a legény borába, s hogy jobban aludjék, még három bagolytollal töltött párnát is adott neki. Hiszen nem kellett a párna, elaludott anélkül is, dél volt, mire felébredt. A legény nem is kereste a lovakat, belefűjt a síp harmadik lyukába, s egyszeribe ott volt az egerek királya.

- Mit parancsolsz, kedves gazdám?

Mondja, hogy mit.

- Ne félj, ha a föld alatt vannak, előkerítem én - mondta az egerek királya.

Nosza, nekiindultak az egerek, felkajtottak minden zugot, lyukat a föld alatt, s hát mire a legény az álmot kitörülte a szeméből, hoznak elejbe két patkányt. Meglegyinti a kantárral, s egyszeribe lóvá változnak.

No, fiam - mondotta a vén boszorkány, mikor a legény hazament a lovakkal -, ilyen szolgám még nem volt, mint te. Becsületesen kitöltötted az esztendő, de nem is maradok adósod. Nesze, itt van három kulcs. Egy a pincébe nyit, ott káddal áll arany, ezüst; végy, amennyit elbírsz. Egy a ruháskamrába nyit. Vannak ott drágábbnál drágább aranyos, gyémántos ruhák, elveheted a legszebbet. A harmadik kulcs az istálló kulcsa, ott válaszd azt az aranyszőrű paripát, amelyik csak szemednek, szívednek tetszik.

Azt mondotta a legény:

- Nem kell nekem, öreganyám, sem a pénze, sem a ruhája, sem az aranyszőrű paripája. Kell nekem az a csikó, amelyik a ganédombban el vagyon ásva.

- Hej, fiam, fiam, ördöggel cimborálsz te - mondotta a boszorkány -, meglásd, hogy rossz végre jutsz!

- Nem bánom én, öreganyám, akármi végre jutok, de énnekem csak az a csikó kell.

Eleget mesterkedett a boszorkány, hogy kibeszélje a legényt a szándékából, de annak ugyan beszélhetett. Mit volt, mit nem tenni, adott a legénynek aranyásót, s ezzel ásni kezdett a kicsi nemes legény, ásott hét nap s hét éjjel szakadatlan, akkor akadt a csikóra. Megfogta a lábánál fogvást, szép gyöngén kihúzta, a vállára emelte, s úgy vitte a híd alá, s ott megmosta. Akkor kivezette a híd alól, s hát uram, teremtöm, színarany volt a csikó szőre, ragyogott, mint a nap. Kantár is volt a fejében, gyémántszegecses kantár, nyereg is a hátán, aranyos, ezüstös.

- No, édes gazdám - szólalt meg csikó -, ülj rám, hadd lám, hogy rám termettél-e.

Felpattan a legény a csikóra, az meg egyet ugrik, kettőt szökik, s fent volt a fellegek közt, onnét ugrott a holdba, a holdból a napba, a napból a fiastyúkba, abból meg le a hídra, s a kicsi nemes legény úgy ült rajta, mintha odaszegezték volna, meg sem tántorodott.

- Jól van, édes gazdám, most már mehetünk. Elviszlek az Óperenciás-tenger partjára, tovább nem, ott leteszlek. A tenger partján van innen is, túl is egy fa. Ez a két fa minden esztendőben

kétszer összehajlik, tavasz elején s nyár végén: akkor átsétálhatsz rajta az Óperenciás-tenger tulsó partjára. Onnét gyalogszerrel még tovább, s minden házhoz beszélsz, minden embertől, akivel találkozol, kérdezősködöl, mert tudd meg, hogy "száján az ember messze elmehet", s többet ér egy kérdezem száz keresemnél! Hanem ha szükséged lesz rám, csak fuvints bele a sípodnak mind a három lyukába, ott leszek mindjárt.

Ahogy ezt mondotta a táltos csikó, mindjárt fel is szállott a levegőégbe, vitte a kicsi nemes legényt erdők, mezők, tengerek felett, hét nap s hét éjjel folyton szállott, gondolatnál is sebesebben, akkor ért az Óperenciás-tenger partjára, ott leereszkedett a térdig érő selyemfübe.

- Itt vagyunk, kicsi gazdám. Vedd ki a szájamból a zabolát, te meg indulj, nézd, éppen most hajlik össze az a két fa.

Hopp, a kicsi nemes legény egy szempillantásra felmászott a fára, s futott, mint a gondolat, keresztül az összehajlott ágakon. Addig futott, míg a tenger tulsó partjára nem ért. Na, éppen jókor, mert ahogy a földre ugrott, elvált a két fa egymástól.

Elindult a kicsi nemes legény egymagában, ment, mendegélt, míg egy aranyerdőbe ért, de meg sem állott, míg az erdőn át nem ment. Az erdő tulsó szélén volt egy kis ház, abban lakott egy százesztendő asszony, bement hozzá, köszönt illendőképpen:

- Adjon isten jó estét, öreganyám!

- Adjon isten, fiam! Hát te mi jóban jársz?.

- Én a szépen zengő pelikánmadarat keresem, ha megtalálnám. Hallotta-e hírét, öreganyám?

- Hallani hallottam a hírét, de sohasem láttam, pedig én is szeretném hallani a hangját, mert azt mondják, hogy aki hallja, megfiatalodik. Eredj, fiam, az anyámhoz, az ott lakik az ezüsterdő mellett, az talán többet tud róla.

Útbaigazítja az öregasszony a kicsi nemes legényt, megy ez az ezüsterdőn túl az öregasszony anyjához, kérdi ezt is, hallotta-e hírét a pelikánmadárnak.

- Hallottam, fiam, s azt is hallottam, hogy a templomban vagyon, de jobb, ha visszafordulsz, mert éjjel-nappal istrázsálják a barátok, s ha a világ minden kincsét ígérnéd nekik, úgysem adnák neked. Eredj különben az anyámhoz, az többet tud, mint én.

Eligazítja a legényt a rézerdőbe, annak a tulsó szélén lakott a mindentudó öregasszony.

- Adjon isten jó napot, öreganyám!

- Hozott isten, fiam. A pelikánmadarat keresed, ugye?

- Azt, öreganyám, azt.

- Azt mondta a leányom, hogy egy templomban van, ugye? Ott volt biz az a mai szent napig, de onnét ma reggel, míg a templomot separték, elrepült, s meg sem találják, míg hozzám nem jönnek tanácsért.

Azt mondta a legény:

- Lelkem, öreganyám, mutasson nekem utat, mert az a pelikánmadár az én országombéli királyé, akinek az egyik szeme mindig sír a madár után.

- Tudom, fiam, tudom, én meg is mutatom neked az utat, csak embere légy. Hallgass ide. A pelikánmadár a vaserdőbe repült. A vaserdőben van egy akkora fa, hogy a felső ága az eget veri. Ennek az ágnak a kettős ága, az ikre közé akadt a pelikánmadár, ott vergődik, kínlódik, de hiába, nem tud kiszabadulni. Ha volna olyan ember, aki még a mai napon fel tudna mászni arra a fára, kiszabadíthatná a madarat, de már azt nem hiszem. Haj, megszomorodott a legény, a könnye is kicsordult. Gondolt ide, gondolt oda, mit tudjon csinálni, merre facsarodjék. De bezzeg felvidult egyszerre! Előveszi a sípját, belefuvint a három lyukba, s hát csak zúgni-búgni kezd a levegőég, nagy szél kerekedik, s ím, abban a pillanatban elejbe toppan a táltos csikó.

- Mi baj, édes gazdám?

Mondja a legény, hogy mi.

- Ülj a hátamra, fogódkodj jól a sörényembe. Ne nézz se jobbra, se balra, csak felfelé. Mikor a fejem az eget éri, hirtelen fogd meg azt a két ágat, húzd kétfelé, s abban a minutában fogd meg a madarat is, dugd a kebeledbe.

No, úgy is tett a legény, ahogy a táltos csikó mondta. Felszállnak a levegőégbe, hipp-hopp, be a vaserdőbe, vaserdőben az égig érő fa mellett szállanak feljebb, feljebb, mint a gondolat, s egyszerre csak kopp! nagyot koppan a táltos csikó feje. De a legény sem tátotta el a száját, egykettő, kebelében volt a szépen zengő madár.

Mondta a táltos:

- Fogóddz belém jól, édes gazdám, különben lefordulsz rólam!

No, jó, hogy ezt mondta, mert a kicsi nemes legény szemét-száját eltátotta a madár énekén.

S amerre elszállottak a levegőben, lent a földön, aki öregember hallotta az éneket, az mind megfiatalodott. Olyan szép fiatal leány lett abból a három öregasszonyból is, aki a kicsi nemes legényt útbaigazította, hogy csupa csuda.

Egy hét, kettő nem telt bele, hazaért a kicsi nemes legény, s amint ment végig a városon, kiveszi kebeléből a pelikánmadarat, biztatja:

- Énekelj, énekelj, szépen zengő pelikánmadár!

De bezzeg, egyszerre kicsődült az utcára minden ember, ki a király is, ahogy a pelikán elkezdett énekelni, s hát - volt öreg király, nincs öreg király, úgy megfiatalodott, hogy testvére lehetett volna a leányának.

Hiszen lett becsüje a kicsi nemes legénynek. A király egyszeribe nekiadta a fele országát, s fele országa mellé a leányát.

Holnap legyen a szépen zengő pelikánmadár a vendégetek.

Forrás: Magyar Elektronikus Könyvtár

Benedek Elek - Többsincs királyfi és más mesék